



O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość

Wystawy czasowe

16 października 2025



- [poniedziałek, 20 października 2025, 12:00 - sobota, 31 stycznia 2026](#)
- [Muzeum Armii Krajowej, ul. Wita Stwosza 12](#)

W tym roku przypada 80. rocznica powołania Zrzeszenia "Wolność i Niezawisłość". Z tej okazji Instytut Pamięci Narodowej postanowił zorganizować wspólnie z Muzeum Armii Krajowej w Krakowie oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie wystawę zatytułowaną "O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość".

Zrzeszenie WiN było najważniejszą i najliczniejszą organizacją powojennego podziemia zbrojnego, wywodzącą się wprost z AK. Zostało powołane do życia 2 września 1945 r. przez pięciu oficerów byłej Komendy Głównej AK, z płk. Janem Rzepeckim na czele. Głównym założeniem Zrzeszenia było przeformatowanie poakowskiej konspiracji

zbrojnej na konspiracyjną działalność polityczną. Wobec powstania na mocy postanowień jałtańskich Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, uznanego przez aliantów zachodnich, twórcy WiN stwierdzili, że szersza walka zbrojna może prowadzić do represji, a szansę dla uratowania suwerenności i demokracji stanowią zapowiedziane wybory do Sejmu Ustawodawczego. Zrzeszenie miało więc skoncentrować się na konspiracyjnej działalności propagandowej i informacyjnej. Wobec komunistycznych represji prowadziło jednak działania z zakresu samoobrony, z czasem podporządkował mu się też szereg oddziałów i zgrupowań partyzanckich. Kierowali Zrzeszeniem kolejno Jan Rzepecki, Franciszek Niepokólczycki, Wincenty Kwieciński i Łukasz Ciepliński.

Przez ponad dwa lata Zrzeszenie stanowiło najważniejszego konspiracyjnego przeciwnika komunistów. Było dla powojennego podziemia tym, czym Armia Krajowa dla oporu z czasów wojny. Nie udało się jednak uniknąć sterroryzowania społeczeństwa i sfałszowania wyborów. Pomimo fiaska pierwotnych założeń WiN kontynuował działalność, trwając w konspiracji, informując świat o sytuacji w kraju i oczekując na zmianę sytuacji międzynarodowej. Ostatni, IV Zarząd Główny Zrzeszenia został rozbity w listopadzie 1947 r. Zamordowanie 1 marca 1951 r. prezesa Łukasza Cieplińskiego wraz z towarzyszami z IV Zarządu Głównego WiN, stało się podstawą do ustanowienia 1 marca Narodowym Dniem Pamięci "Żołnierzy Wyklętych".

Wystawa "O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość" przedstawia genezę Zrzeszenia, główne kierunki działalności oraz represje, jakie spadły na jego działaczy. Osobno pokazano miejsce Zrzeszenia w pamięci społecznej. W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni w Muzeum Armii Krajowej oprócz plasz wystawowych będzie można zobaczyć szereg artefaktów: oryginalne numery podziemnych pism i ulotek, fałszywe dokumenty, a także tak wyjątkowe eksponaty, jak gryps z więzienia ostatniego prezesa WiN Łukasza Cieplińskiego "Pługa" i pistolet ostatniego zabitego w walce partyzanta, byłego żołnierza oddziału partyzanckiego WiN, Józefa Franczaka "Lalusia".

<https://karnet.krakowculture.pl/61377-krakow-o-dusze-i-charakter-narodu-polskiego-zrzeszenie-wolnosc-i-niezawislosc>